

O BOGACH I LUDZIACH

Des hommes et des dieux

W KINACH OD 28 STYCZNIA 2011

DYSTRYBUCJA W POLSCE

ul. Zamenhofa 1, 00-153 Warszawa

tel.: (+4822) 536 92 00,

fax: (+4822) 635 20 01

e-mail: gutekfilm@gutekfilm.com.pl

<http://www.gutekfilm.com.pl>

O BOGACH I LUDZIACH

Des hommes et des dieux

Reżyseria

Xavier Beauvois

Scenariusz

Xavier Beauvois

Etienne Comar

Muzyka

Eric Bonnard

Damien Bouvier

Zdjęcia

Caroline Champetier

W rolach głównych:

Lambert Wilson
Michael Lonsdale
Olivier Rabourdin
Philippe Laudenbach
Jacques Herlin
Loïc Pichon
Xavier Maly
Jean-Marie Frin

Christian
Luc
Christophe
Célestin
Amédée
Jean-Pierre
Michel
Paul

Producent

Why Not Productions

Armada Films

France 3 Cinéma

Nagrody

MFF Cannes 2010 – Grand Prix, nagroda Jury Ekumenicznego

Francja

rok produkcji: 2010

czas trwania: 120 min.

35 mm – 2.35:1– Dolby Digital

Kolor

„O bogach i ludziach” - zdobywca Grand Prix i nagrody Jury Ekonomicznego tegorocznego Międzynarodowego Festiwalu Filmowego w Cannes - to oparta na faktach historia mnichów, mieszkających w klasztorze u podnóża gór Atlas w algierskim Tibhirine. Przez lata żyli oni w całkowitej symbiozie z muzułmańską ludnością, służąc jej i pomagając bez śladu nawracania. Kiedy w Algierii doszło do wybuchu konfliktu z islamskimi ekstremistami i eskalacji przemocy, miejscowe władze zaczęły nalegać, by cystersi opuścili Tibhirine. Decyzję podjąć musieli jednak sami mnisi...

W nocy z 26 na 27 marca 1996 roku grupa uzbrojonych mężczyzn wdarła się do klasztoru i doprowadziła siedmiu mnichów. Dwa miesiące później odnaleziono ich ciała. Okoliczności ich śmierci nie zostały do dziś wyjaśnione.

„O bogach i ludziach” to piąty film w dorobku reżyserskim Xaviera Beauvois. W rolach głównych wystąpili wybitni francuscy aktorzy: Lambert Wilson, Michael Lonsdale, Olivier Rabourdin.

HISTORIA

Porwanie i zamordowanie francuskich mnichów z Tibhirine w 1996 było jednym z kulminacyjnych punktów fali przemocy i zbrodni, jaka przetoczyła się przez kraj w wyniku starć rządu z ekstremistycznymi grupami terrorystycznymi, dążącymi do jego obalenia.

Zniknięcie mnichów miało znaczący, długofalowy wpływ na pozycję algierskiego rządu, społeczności religijne oraz międzynarodową opinię publiczną. Tożsamość morderców i okoliczności śmierci mnichów do dziś pozostają tajemnicą.

W 2003 sprawą zajął się francuski sąd. Niedawno odtajniono część dokumentów, a w nadchodzących miesiącach na jaw mogą wyjść kolejne informacje, które może wreszcie rzucą światło na tę kwestię.

O FILMIE

„O bogach i ludziach” Xaviera Beauvois kazuje ostatnie kilka miesięcy życia małej społeczności chrześcijańskich mnichów w „krajnie muzułmanów”. Film próbuje uchwycić ducha tych wydarzeń i ukazać ich wpływ na społeczność mnichów, nie jest szczegółowym zapisem historycznym.

Historia rozpoczyna się na kilka tygodni przed ultimatum terrorystów nakazującym wszystkim cudzoziemcom opuszczenie kraju. W Wigilię uzbrojona terrorystyczna bojówka włamuje się do klasztoru.

Mnisi stają przed dylematem: wyjechać, czy zostać? Muszą podjąć tę decyzję grupowo. Obie ewentualności niosą za sobą określone konsekwencje. Gdy mnisi odmawiają ochrony wojskowej, rząd Algierii nakazuje im powrót do Francji.

Każdy z mnichów podejmuje decyzję na podstawie przesłanek osobistych, politycznych i duchowych, szukając odpowiedzi w głębi swej duszy i sumienia. Napięcie wynikłe z tego dylematu przesycza codzienne życie w klasztorze – zarówno jego praktyczne jak i mistyczne aspekty – w coraz większym stopniu. Mnisi są silnie związani z okolicznymi wieśniakami, starają się działać w duchu pokoju i miłosierdzia, przeciwstawiając go przemocy, która zapanowała w kraju.

Film „O bogach i ludziach” stanowi świadectwo oddania mnichów i siły ich pokojowego przesłania, którym chcieli podzielić się ze światem pozostając wśród swych muzułmańskich braci: ich wiary w braterskie i duchowe porozumienie między chrześcijaństwem i islamem.

Mnisi nazywali armię rządową „braćmi z równin” a terrorystów „braćmi z gór”. W pełni zdawali sobie sprawę, że stąpają po cienkiej granicy, znalazłszy się pomiędzy dwoma antagonistami o niejasnych zamiarach.

Film Xaviera Beauvoisa ukazuje tę sytuację z punktu widzenia mnichów i rytmu życia w cysterskim klasztorze.

FENOMEN

Film Xaviera Beauvoisa „O bogach i ludziach” cieszy się we Francji wielką i zaskakującą popularnością. Od chwili wejścia do kin na początku września dramatyczna historia katolickich mnichów zajmuje pierwsze miejsce na liście przebojów kinowych. Do tej pory obejrzało ją blisko trzy miliony widzów i wyniku tego mogą kameralnemu dramatowi pozazdrościć takie amerykańskie produkcje, jak „The Town” Bena Afflecka czy „Salt” z hollywoodzką gwiazdą Angeliną Jolie.

W tekście „Film dotknięty łaską” ksiądz Martin de la Roncière, komentując fenomen popularności „O bogach i ludziach” wśród francuskiej publiczności podkreślał, że „jego sukces pokazuje, że wbrew pozorom Francuzi są spragnieni takich wartości, jak szlachetność duszy, sens ofiary czy bezinteresowność”.

Także we Włoszech, gdzie film miał niedawno swoją premierę, dystrybutor nie przewidział tak dużej popularności. Na stosunkowo niewielkiej liczbie kopii „O bogach i ludziach” zobaczyło już ponad 200 tysięcy Włochów.

GŁOSY PRASY

(...) artyści muszą dawać nadzieję. Dobrze więc, że Grand Prix przypadło niezwykle obrazowi „O bogach i ludziach” Xaviera Beauvoisa (...) Nie zrobił on jednak filmu o gwałcie i śmierci. (...) Jestem pod wielkim wrażeniem tego skromnego, przejmującego filmu.

Barbara Hollender, „Rzeczpospolita”

Krytycy we Francji nazwali film Xaviera Beauvoisa „arcydziełem miłości i kina” a francuski dziennik „La Croix” podkreślił, że autorom udało się uniknąć karykatury islamu, dzięki czemu film może posłużyć w dialogu międzyreligijnym. Nie obeszło się też bez głosów zdumienia faktem, że praktycznie pozbawiony akcji dokument, którego główną treścią są rozmowy, jakie mnisi toczą między sobą w ostatnich tygodniach przed porwaniem i śmiercią, ich wewnętrzne rozterki i benedyktyńska codzienność, jest w stanie tak głęboko poruszyć serca widzów. Rzec o najistotniejszych w życiu wyborach, o wierności, przyjaźni i śmierci bez banalizowania ani moralizowania oraz o wewnętrznej ciszy, w której dojrzewa to, co w człowieku najcenniejsze.

Lilla Danilecka, „Misyjne Drogi”

Od czasu owacji, jaką zgotowano w 1986 roku „Teresie” w reżyserii Alaina Cavalliera, nie zdarzyło się jeszcze, aby w wielkiej sali Pałacu Festiwalowego w Cannes zapadła tak nabożna cisza i odczuwano tak mistyczny powiew. Być może w ten majowy wieczór wśród pań w długich sukniach i panów w smokingach zdarzyło się nawet parę nawróceń. W ciągu dwóch godzin ośmiu mnichów trapistów żyjących w harmonii ze swoimi muzułmańskimi braćmi, sprzedających miód na targu, leczących okoliczną ludność, poświęcających większość czasu na modlitwę i śpiewy liturgiczne, wstrząsnęło nawet najbardziej

zblazowanymi krytykami i międzynarodową śmietanką towarzyską, w której gronie nikt nie składał ślubów ubóstwa. Ten cud dokonał się za sprawą filmu nakręconego z iskrą bożą przez Xaviera Beauvois (...). „O bogach i ludziach” to obraz przepojony niespiesznym pięknem, cysterską dyscypliną i kontemplacyjną łagodnością.

„La Nouvel Observateur”

Reżyser „O bogach i ludziach” uniknął pułapki przerysowania postawy swych bohaterów. Nie czyni z nich herosów odartych z ludzkich uczuć czy uległych fanatyzmowi religijnego męczeństwa. Pokazał opartą na faktach historię ludzkich wyborów i decyzji w obliczu niebezpieczeństwa utraty życia z powodów religijnych, bez zbędnej sakralizacji postaci. (...). Uderza realizm postaci.

Małgorzata Szewczyk, „Przewodnik Katolicki”

„O bogach i ludziach” to piękny i mądry film o ufności w człowieczeństwo, wiarę w ponadreligijne porozumienie. Udowadnia, że porozumienie między chrześcijaństwem a islamem jest możliwe. Trzeba tylko zachować trzeźwość umysłu i pamiętać, że przemoc nie jest odpowiedzią na przemoc.

Marcin Szewczyk, dlastudenta.pl

Nastrój początkowych scen przywodzi na myśl "Wielką ciszę" Philipa Gröninga, ale w odróżnieniu od niemieckiego twórcy Beauvois nie skupia się na zakonnych lękach, nadziejach, wątpliwościach i obawach o własne życie. Idzie krok dalej, zmierzając w stronę uświęcania i heroizacji swoich bohaterów.

Katarzyna Krawczyk, „Gazeta na horyzoncie”

KLASZTORNE ŻYCIE

Życie w klasztorze trapistów (oficjalna nazwa Cystersi Ściślejszej Obserwancji) jest oparte na zasadach Biblii, Reguły św. Benedykta (napisanej w VI wieku) oraz pism ojców monastycyzmu.

Życie mnichów benedyktyńskich skupia się wokół zasady „ora et labora” – módl się i pracuj. Siedem razy dziennie mnisi odprawiają wspólnie „Liturgię godzin”, czyli modlitwę brewiarzową, składającą się ze wszystkich 150 psalmów oraz z pieśni, hymnów, fragmentów Pisma świętego i modlitw. Mnisi śpiewają oficjum jednym głosem, by zjednoczeni wejść w kontakt z Tchnieniem Życia. Wznosząc głosy unisono, stają ramię w ramię w duchowych zmaganiach.

Trapiści z wyboru żyją w ciszy i milczą przez większą część dnia. Ich codzienne życie oparte jest także na naukach głoszonych im przez przełożonego klasztoru (opata lub przeora) i zebraniach, tzw. „kapitułach”. Wszystkie ważne decyzje podejmowane są w sali zwanej kapitułarną. Zostają poddane głosowaniu poprzedzonemu osobistą rozmową zainteresowanego z przeorem.

Trapiści nie prowadzą apostolskiej misji ewangelizacyjnej i powstrzymują się od głoszenia kazań.

Reguła św. Benedykta nakazuje mnichom praktykowanie gościnności i szczodrości, „zwłaszcza względem ubogich i cudzoziemców”, oraz cierpiących. Stawia na pierwszym miejscu pracę fizyczną i budowanie więzi z sąsiadami poprzez uprawę ziemi – zwłaszcza w okresach niepokoju i ograniczenia zasobów.

Klasztory budowane są zwykle w mało zaludnionych obszarach, co sprzyja kontemplacyjnemu życiu w otoczeniu przyrody. Wszyscy trapiści rezerwują jeden dzień w miesiącu na samotną medytację na łonie przyrody.

Obecnie Zakon Cystersów Ściślejszej Obserwacji liczy 2600 mnichów w 96 klasztorach męskich i 1883 zakonnic (Zakon Cystersek Surowej Reguły) w 66 klasztorach żeńskich na całym świecie.

XAVIER BEAUVOIS – WYBRANA FILMOGRAFIA

SCENARZYSTA/REŻYSER

2010	O bogach i ludziach
2005	Le petit lieutenant (Oficjalna Selekcja, Festiwal w Wenecji)
2000	Selon Matthieu (Oficjalna Selekcja, Festiwal w Wenecji)
1995	Pamiętaj, że umrzesz Prix Jean Vigo Nagroda Jury Festiwalu w Cannes
1991	Nord

KLUCZOWE DATY

26 grudnia 1991r.

Front Islamique du Salut (Islamski Front Ocalenia - FIS) wygrywa pierwszą turę algierskich wyborów parlamentarnych.

11 stycznia 1992r.

Wprowadzony zostaje stan wyjątkowy

14 stycznia 1992r.

Prezydent Mohamed Boudiaf zostaje zamordowany.

30 października 1993r.

Groupe Islamiste Armée (Zbrojna Grupa Islamska - GIA) wystosowuje ultimatum, nakazując wszystkim cudzoziemcom opuszczenie kraju

26 marca 1996r.

Uzbrojona bojówka porywa siedmiu mnichów z Tibhirine: przeora Christiana de Chergé (59); ojców Christophe'a Lebertona (45), Célestina Ringearda (62), Bruno Lemarchanda (66); braci Luca Dochiera (82), Paula Favre-Miville (57) oraz Michela Fleury (52).

18 kwietnia 1996r.

GIA przyjmuje odpowiedzialność za porwanie.

21 i 23 maja 1996r.

GIA ogłasza, że zamordowała porwanych mnichów w obliczu impasu w negocjacjach między rządami Francji i Algierii.

30 maja 1996r.

Głowy mnichów zostają znalezione na drodze nieopodal Médéi.

22 września 1997r.

Masakra mieszkańców wioski Bentalha ponownie rozbudza podejrzenia co do udziału wojska w porwaniach i mordach dokonanych w Algierii.

Poczynając od 1998r.

Schyłek okresu przemocy i niestabilności w Algierii. Początek polityki narodowego pojednania.

9 grudnia 2003r.

Rodzina jednego z mnichów wraz opatem cystersów składają we francuskim sądzie wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy, kwestionując prawdziwość oficjalnej wersji wydarzeń przedstawionej przez algierski rząd.

29 września 2005r.

Obywatele Algierii przyjmują w ramach referendum kartę „narodowego pojednania” przygotowaną przez prezydenta Bouteflikę, przewidującą warunkową amnestię dla członków grup zmilitaryzowanych z dekady lat 90-tych i delegalizującą dyskusje na temat tego okresu algierskiej historii.

20 listopada 2009r.

Odtajnienie części francuskich dokumentów dokonane po tym, jak francuski attaché wojskowy w Algierii potwierdza, że mnisi zginęli w wyniku pomyłki algierskiej armii.